СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК L. Ч. 195. Джерзі Сіти, Н. Дж., четвер, 17-го вересня 1942. No. 195. Jersey City, N. J., Thursday, September 17, 1942. VOL. L.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свобода": BErgen 4-0237. 4-0807 — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE

ПАЙКОВІ КАРТКИ НА ОПАЛОВУ ОЛИВУ

ВАШИНГТОН. — Рада воєнної продукції порішила видавати з днем першого листопаду карточки на опалову оливу. Згадана рада закликає всіх власників домів, що огрівають свої доми оливою, щоби вони наповнили свої оливні збірники оливою. Але ті збірники не сміють бути більші, ніж на 275 гальонів. Коли вони більші, то не можна в них поставити більше оливи, ніж подана скількість. По першім листопада будуть видавані карточки, зо зрозумінням, що кожний домовласник застосувався до заклику і наповнив свої збірники так, як було вказано. Хто не наповнить тих збірників перед першим листопада, сам опісля на тім потерпить. Назагал, мешканці дістануть на одну четвертину оливи менше, ніж вони мали за нормальних часів. Те пайкування впроваджено в східних і середних стейтах.

ЖОНАТІ З ДІТЬМИ ПІДУТЬ ДО ВІЙСЬКА.

ВАШИНГТОН. — Хоч деякі конгресмени з політичних причин запевняють, що жонаті чоловіки з дітьми не підуть до війська, то в тій справі голова поборових бюр, ген. Гершей, котрий є найбільш компетентним в тій справі забирати голос, перед конгресом заявив, що можуть піти і після всякої правдоподібности вони таки підуть. Він говорив, що запотребування армії в рекрутах чимраз більше зростають. Коли судити справу по нинішнім запотребуванні, котре не осягнуло іще вершка, то можна припускати, що наступного року, в останнім кварталі, себто за рік від нині, армія зачне втягати в свої ряди жонатих чоловіків з дітьми, говорив ген. Гершей.

СЕКРЕТАР ГОЛ ПЕРЕСТЕРІГАЄ ФРАНЦІЮ.

ВАШИНГТОН. — Секретар стейту, Кордел Гол, закликав до свойого офісу французького амбасадора Генрі-Гея і в острих словах сказав йому, що Америка осуджує поступок премієра Лявала, котрий силою починає списувати французьких робітників і силою їх посилати до Німеччини на роботу. Гол також остро осудив другий поступок, а саме, висилку жидів, котрі в раніших роках шукали приюту в Франції, назад до Німеччини, чи до окупованих німцями країв. Гол заявив, що Лявал добре знає, що очікує тих нещасливців з рук німецької влади, а проте посилає їх на явну погибіль.

ПОПРІКАЮТЬ ПОСАДНИКОВИ.

НЮ ЙОРК. — Більшість нюйорських газет, а також духовників і педагогів гостро попрікнули посадникови Ля Ґвардії, за те, що він через радіо радив американським дітям, щоб вони доносили йому на своїх батьків, коли ті батьки розтрачують гроші на заклади на коні. Ґазети і виховники говорять, що це підкопує мораль дітей і підкопує основи родини. Нюйорський педагог і бувший голова нюйорської шкільної ради, Джеймс Маршал, заявив, що такий спосіб наперед впровадили комуністи в Совєтській Росії, а опісля в себе приняли націсти, уважаючи той спосіб дуже корисний для вдержання своєї диктатури. Той спосіб не підходить до американської демократичної системи. Маршал припускав, одначе, що посадник не мав на думці підкопувати моралі американської дітвори, ні не хотів підкопувати основ американської родини, а дав американським дітям таку раду без глибшої застанови. Маршал далі казав, що коли хлопці дійсно потребують ради, то повинні з тим віднестися до своїх вчителів.

ЗВІРСЬКИЙ ВЧИНОК ЗВИРОДНІЛОГО ХЛОПЦЯ.

НЮ ЙОРК. — Поліція арештувала 17-літнього хлопця з Стемфорд, Конн., Едварда Гейта, котрий признався, що це він заманив дві малі дівчині, Гелену і Маргарету Линч з Бедфорд Виледж, Н. Й. до вкраденого троку й знасилувавши їх, замордував обох. Одна дівчина мала сім літ, друга вісім. Поліція знайшла трупи обох дівчат. Одну знайдено в ярузі, другу в воді в резервоарі. Обі мали розторощені голови. Лікарі ствердили, що одна з них ще жила, коли він вкинув її в воду і щойно в воді вона задушилась.

ДИРЕКТОР ЗАРЯДУ ҐУМИ.

ВАШИНГТОН. — Доналд Нелсон, за порозумінням з президентом, назначив Вилиєма Джеферса, голову Юніон Пасифик Рейлровд, директором заряду ґумою. Ґума, це матеріял, котрого в нинішні часи Америці дуже потрібно і котрого обмаль. Звіт знавців виказав, що коли американці будуть далі уживати ґумових опон так, як це вони тепер роблять, то за рік наступить в комунікації цілковитий провал. Джеферс візьме тепер ту справу в свої руки і треба сподіватись в короткому часі твердих заряджень в цьому напрямку.

ЗБИРАННЯ СТАРОГО ЗАЛІЗЗЯ.

ВАШИНГТОН. — Президент заявив, що на загал люде ще не перешукали якслід своїх домів за старим заліззям, і не зложили його в такій скількости, як повинні. Коли далі так піде, то уряд візьметься сам до збирання заліззя, казав президент.

Завзяті Бої на Соломонських Островах - Японці Хочуть Відзискати, що Втратили

ВАШИНГТОН. — Департамент фльоти видав комунікат, в котрім говорить, що від минулої суботи ведуться на Соломонських островах тяжкі бої з японцями, котрі пробують за всяку ціну відзискати те, що втратили. Головно ходить японцям назад здобути той летунський майдан, котрий вони передтим побудували, а котрий їм американці забрали. Вночі вони про бували висадити на острів Ґвадальканал більші відділи. Частинно це їм вдалось, хоч при тім вони понесли тяжкі втрати. Але наступ на укріплені американські позиції вцілости відкинено. Бої продовжаються.

АДМІРАЛ НИМИЦ КАЖЕ, ЩО ЯПОНЦІ ЩЕ НЕ Є В УТЕЧІ

ПЕРЛ ГАРБОР. — Адмірал Нимиц заявив, що не треба ще думати, що японці вже так розбиті, що вже втікають. Вони ще не втікають. І хоч ми не любимо багато прикмет нашого ворога, то мусимо признати, що японський вояк відважний, фанатично відданий до своєї справи і дуже небезпечний противник. З другого боку японці вже переконались, що й американський вояк вміє знаменито боротись. Ще до недавна вони сміялись з прикмет американського вояка, але тепер той їх сміх зник. Адм. Нимиц далі говорив, що всі шкоди, заподіяні американцям у так підступний спосіб нападом на Перл Гарбор вже направлено й скріплено Перл Гарбор понад усякі сподівання.

МОРСЬКА СИТУАЦІЯ НА ТИХІМ ОКЕАНІ

ВАШИНГТОН. — Повернувши зо своєї довгої обїздки по американських базах на Тихім океані, адмірал Бленді заявив, що американська фльота домінує над Тихим океаном. Це значить, що навіть колиб японці кинули до боротьби з американською фльотою все, що мають, то це не вистарчилоб їм, щоб поконати американську фльоту. З другого боку адмірал Бленді заявив, що така ситуація там панує, коли ходить про напад японців на американські сили. Але колиб прийшло переходити американським силам до загальної офензиви, то тут треба булоб застановитись. Америка далі мусить кріпшати свої сили на всіх фронтах, не лиш для оборони, але для нападу. Бо самою обороною, говорив він, не можна виграти війни.

Операції Американських Бомбовиків на Бурмі

НЮ ДЕЛІ (Індія). — Американські летуни відплатилися японцям рейдом на Бурму за їх рейд на Рангун у минуле Різдво, підчас котрого японці вбили 1,102 особи. Один американський бомбовик підчас рейду полетів низко понад ріку й поперчив їдучий нею річний корабель машиновим крісом, так що японці кинулися кидатись з чердака в воду.

ЕСТОНЦІ ТВОРЯТЬ „ГІТЛЄРІВСЬКИЙ КОРПУС"

БЕРН (Швайцарія). — Як подає „Дайтше Цайтунг" у Таліні, в Естонії створено естонський леґіон при Гітлєрівській елітовій ґвардії. Його віддано під команду Гейнріха Гімлера, начальника націстичного ґестапо. Це, мовляв, є перший того роду відділ, якому подібні націсти пробують організувати по всіх окупованих ними краях.

АМЕРИКАНЦІ ПАДУТЬ ЖЕТВАМИ ВІЙНИ

АНКАРА. — Коло аеродрому в Каїрі розбився британський курієрський літак. Між раненими пасажирами літака, котрі малощо всі не були вбиті, були різні британські високі урядники та Френк Кавфмен, американський представник „ленд-лізу" в Туреччині.

Італійське радіо сповістило, що війська Держав Осі захопили в неділю коло Тобрука одного американського газетного кореспондента. Газетярі догадуються, що ним є Ларі Ален, воєнний кореспондент новинкарської спілки „Асошіейтид Прес", котрий за свої воєнні рапорти дістав був нагороду Пуліцера.

ЗА ВЖИВАННЯ ЛІТАКІВ ДО ПЕРЕВОЗУ АМУНІЦІЇ

ЛОНДОН. — Полковник Френк Рос, начальник відділу транспорту військових достав для армії, котрий стоїть на чолі перевозу американських вояків до Британії, заявив тут на пресовій конференції, що вантажні літаки зробилиби незвичайно корисну працю для перевозу воєнних припасів через Атлантик.

КУДИ ПОВЕРНЕ, НИЩИТЬ ВОРОГА. Бомбовик „Мисс Мелишос", що його бачимо на одному з летунських піль в Середньому Сході, щойно вернув з бомбардування італійської фльоти. Значки, що їх бачимо на літаку, означають скількість налетів на ворога. Кажуть, що бомбовикови дано добру назву, коли брати під увагу його осяги в погоні за ворогом.

БРИТІЙСЬКІ ЛЕТУНИ СПРАВЛЯЮТЬ НІМЦЯМ РІЧНИЦЮ БЛІЦКРІҐУ

ЛОНДОН. — У другу річницю так званого лонського „бліцкріґу", себто масового націстичного рейду на Англію, британські бомбовики виконали рейд на Вільгельмсгафен, одну з головних німецьких баз підводних човнів.

Вчас рейду перервали свої програми всі радіові стації під націстичною контролею: Будапешт, Братислава, Відень, Бресляв, Кале (у Франції), Калюндборг (у Данії) і інші.

Залога бомбовиків бачила по нападі, як Вільгельмсгафен укрили незчислені пожарі й вибухи.

Два роки тому Гітлєр вислав був на Кент, Сері й Миделсекс 185 бомбовиків, сподіваючися цим нападом уторувати собі дорогу до інвазії Британії. Одначе британці дали йому таку відправу, що Гітлєрові відхотілося потім уже пробувати інвазії. Англійські газети в своїх коментарах про цей рейд підчеркують, що це була одна з рішаючих битв війни. Вони додають, що нині наслідки цього рейду в значній мірі вже направлені.

ДИВНА ІНАВҐУРАЦІЯ ПОСАДНИКА МІСТА.

БЕРН (Швайцарія). — Гейнріха Ріттера, нового посадника міста Майнцу в Німеччині, введено на його уряд серед дивної обстанови. Він зложив свою урядову присягу стоячи серед румовищ міського ратуша, котрий був до тла знищений підчас недавного рейду британських летунів. Націстичний прапор зо свастикою повівав на підвищенні, уставленому на румовищах.

СТО ТИСЯЧ БЕЗ ПРАЦІ В АНҐЛІЇ.

ЛОНДОН. — Міністерство праці оголосило статистику зо стану безробіття в Великій Британії, з котрої виходить, що дня 17. серпня було там 107,534 особи без праці. Дня 11. серпня 1941. року було в Британії 183,803 безробітні особи.

Між безробітних зачислено теж 5,422 хлопців і 3,880 дівчав, що вийшли зо шкіл і можуть дістати роботу.

Міністерство праці зарядило негайно розпитати між мужчинами повижче військового віку (від 41. до 50. року життя) та жінками між 18. та 50 роком життя, аби упевнитися, чи не можна би їм найти роботи в воєнних промислах.

ДОБАЧУЮТЬ ШИРОКІ „ЗАГОВОРИ" В ІНДІЇ.

НЮ ДЕЛІ (Індія). — Сер Реджиналд Максвел, член віцекоролівської ради, предложив законодатному зборові звіт зо ситуації в Індії. Він каже в цім звіті, що Індія стоїть тепер в обличчі широко розгалуженого заговору. Бенгаль майже зовсім відтятий від звязків з Мадрасом. Він натякував на японські впливи.

Китайський уряд здержався на неозначений час з висилкою місії до Індії.

АНГЛІЯ ЗАКУПОВУЄ ЧАЙ.

ЛОНДОН. — Британське міністерство харчів закупить увесь призначений на вивіз припас чаю з Індії, Цейлону й Східної Африки та продасть його в краях Обєднаних Держав.

Міністер харчів остеріг британців, що це рішення ще не означає, що вони дістануть більший пайок чаю.

В Індії заборонено вивозити чай приватно.

АМЕРИКАНСЬКІ МУРИНИ ЗЄДНУЮТЬ СОБІ СИМПАТІЇ БРИТІЙЦІВ.

ЛОНДОН. — Британці висказуються з подивом і вдячністю про двох молодих муринів, що служать в інжинірськім відділі американської армії. На тих двох вояків віхала на ровері підчас „блекавту" одна 41-літня британка; впавши від зудару, вона побилася так важко, що вмерла. Коронер почав негайно слідство в справі її смерти. Вояки оповіли про подію й подали свої імена, одначе не хотіли подати своїх домашніх адрес, кажучи, що це вистарчає, що вони служать при американських військових інжинірах. Коронер, закінчивши слідство, ствердив, що випадкові не можна було запобігти та звільнив вояків від усеї вини. Не дивлячися на те, вояки заявили готовість дати частину своєї вояцької заплати на удержання шестеро сиріт погибшої жінки. Приявний на допитах брат покійної подякував муринам за їх щедрість, але заявив, що родина певно не прийме їх жертви.

МОРСЬКИЙ РЕЙД НА ТОБРУК.

КАЇРО. — Відділ кораблів британської воєнної фльоти, що стоїть в Александрії, виконав удачний рейд на занятий тепер Осею Тобрук. Через цілу дорогу до Тобрука й назад фльотиля їхала під обстрілом ворожих бомбовиків. У цьому рейді помагали британцям американські летуни.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення мае бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.		SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy	
На рік	$6.00	One year	$6.00
На пів року	$3.25	Six months	$3.25
На три місяці	$1.75	Three months	$1.75
Число з понеділка (з англійською частиною):		Monday's issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.00	One year	$2.00
На пів року	$1.25	Six months	$1.25
В Джерзі Сіті і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$9.00	One year	$9.00
На пів року	$4.75	Six months	$4.75
На три місяці	$2.50	Thereе months	$2.50

НЕ ХОДІМ НІ ОСЛІП, НІ ПОМАЦКИ

З двох боків дістали американці осторогу в той самий день. І одна й друга відноситься властиво до того самого питання, до найважнішого питання американського життя в даний мент; до справи війни, і через те обі заслугують на пильну увагу кожного громадянина й громадянки.

Осторога Джозефа Ґру, колишнього американського амбасадора в Японії, відноситься до наставлення американців до японців. Він видно поставив собі за ціль розбити байку про японців, яка мовляв засіла в головах американців. Думає Ґру, що ми живемо ілюзіями про японців. Представляємо собі їх за мізерних людей, які не здібні на нішо інше, хіба на наслідування білих людей. Ґру пробував вже вдруге вибити американцям такі поняття з їх голов. Так, японці низькі ростом, одначе вони кремезні. Можливо, що вони напів виголоднілі, але вони вміють голод видержувати. Так, вони люблять наслідувати, не вміють творити нічого самостійного, одначе рівночасно вони вміють приноровлюватися легко й скоро до нових умов і до нової зброї. Японець є услужливий, але він є передовсім услужливий супроти свого цісаря й свого краю. Словом, він є небезпечний і хитрий ворог. І американцям треба напружувати всю свою інтелігенцію, аби такого ворога перемогти.

Коли Ґру вибивав американцям з голови їх самопевність у відношенні до японців, президент Рузвелт того самого дня віддав критиці нашу воєнну продукцію. За останніх 18 місяців, писав він в своїм рапорті конґресові про стан продукції, Америка випродукувала товарів і послуг на загальну суму 5 біліонів долярів. Це, писав він, далеко не досягає того, що Америка собі поставила за ціль досягнути для виграння війни. Це заледво малощо більше ніж половина поставленої за ціль продукції. Аби досягнути повної наміреної продукції, каже він, Америка мусить зредукувати до самої кости свою цивільну продукцію.

Не лише до обмежування своїх потреб закликав президент. Він говорив теж, що війні можна пособити розвиненням винаходчивости. Війна дає подостатком нагод для випробовання й розвою нових ідей, які можуть помагати нам вигравати війну.

Зібравши разом сказане цими визначними представниками американського народу, вийде для нас ясна наука. Нам треба закинути дешеву погорду до наших ворогів, нам треба позбутися думки, що нам буде легко їх перемогти. Нам треба їх трактувати як серіозних противників, яких перемогти зможемо лише напруженням всіх сил, фізичних і умових. Для перемоги треба нам далі обмежити свої потреби до найконечніших, робити як найбільше добра, потрібного для війни, і пробувати при тому придумати щось нове, що прискорило би нашу перемогу.

НА ЗУСТРІЧ КРАЩОМУ МАЙБУТНЬОМУ

Елмер Дейвис, голова Офісу Воєнної Інформації, заявив, що це вийде на користь воєнним зусиллям Америки, коли люди, зокрема — газети, ріжні коментатори й державні мужі — будуть багато говорити й дискутувати про воєнне замирення. Бо таке говорення серед найширшого загалу скристалізує і поглибить ті ідеї, за котрі Америка бореться. А тим самим навіє цілу американську націю запалом і завзяттям довести ту війну до повної перемоги. Крім того такі приязні дискусії заздалегідь підготують моральний ґрунт серед американського загалу в напрямку використання перемоги.

Бо перемога з минулої світової війни таки не була якслід використана. Американські державні мужі навіть не пробують нині цього затаювати. Навіть президент Рузвелт у своїй останній промові до світової молоді, отверто заявив, що минула перемога не була якслід використана і що по теперішній війні справи підуть іншим шляхом. Дослівно він сказав:

„Перемога є необхідна. Але перемога не вистарчить ні для вас ні для нас. Ми всі мусимо мати те запевнення, що коли перемога прийде, ви не будете змушені говорити своїм дітям, що вас зраджено... В зрозумінні чотирьох свобід й на основі Атлянтійського Чартеру ми поставили собі високі цілі, необмежені завдання. Ці думки і засади призначені на те, щоб створити світ, у котрім чоловіки, жінки і діти могли жити в свободі і рівности, а особливо без страху і жаху перед новою війною. Бо ні один вояк ні моряк у наших збройних силах не боровся нині так хоробро, якщоб думав, що в чергових 20 роках їхні власні сини мусітимуть боротись у новій війні на далеких пустелях, в нетрах, або повітрі. Ми всетаки скористали з наших минулих помилок і цей раз ми будемо добре знати, як використати вповні перемогу. Цей раз поза осяги наших збройних сил не будуть викинені на смітник з боку політичного цинізму, боягуства, нездарности".

Отож обовязком нас усіх є багато говорити про ті ідеали, котрі мають бути сповнені по війні і водночас поглиблювати ті ідеали в серці найширшого загалу, щоб по війні наступило розумне замирення й були усунені всі причини до нової світової різанини. Ця різанина повстала не на американській землі, не в західній півкулі, а тільки зачалась в Европі, і то в тім кутку Европи, що прилягає до України, краю звідки ми вийшли. Вже сей факт доказує, що говорячи про відносини в Україні чи на цілім сході Европи, ми не ведемо тим якоїсь „чужинецької" політики, тільки обговорюємо чисто американську політику, котра, за словами президента, має покласти на світі основи для справедливого і сталого миру. Прямувати до усунення всіх джерел можливих воєн, це лежить по лінії американської заграничної політики.

Коли ходить про примінення високих засад у практику, то виходять розбіжности і кожна нація починає говорити, що шляхотним і взнеслим є те, що приносить для неї одної користь. З тою небезпекою ми всі мусимо боротись і вже нині мусимо найзавзятіше поборювати всіх тих політичних загарбників — деб вони не були, та чим вони своїх цілей не закривали — котрі вже нині в циничний, безсоромний спосіб підносять претенсії до чужих країв та готуються до заборчих нападів на своїх сусідів. Висвітлювати і поборювати ті заборницькі апетити, це є теж в інтересі американської заграничної політики.

Будучий світовий лад мусить бути опертий на „чотирьох свободах", проголошених в Атлянтійськім Чартері. Щоб самим не поповнити помилки і зле не інтерпретувати тих свобід, наведім знов слова президента Рузвелта, взяті зо згаданої промови до світової молоді:

„Ми дуже добре знаємо, що в легкий спосіб своїх цілей ми не годні осягнути. Ми не можемо осягнути цілости наших завдань в продовж одної ночи. Ми знаємо, що це буде довга, тяжка і завзята війна, і що для нас залишиться ще дуже багато до роботи, навіть коли останній німецький, японський і італійський літак буде зістрілений на землю. Але ми віримо, що при Божій помочи ми можемо осягнути — в цім, нині захмареннім світі, — як теж у завтрішнім повоєннім світі — сталий поступ у напрямку найвищих ідеалів, котрі чоловік колинебудь собі уявляв... Мусимо працювати, мусимо боротись, щоб забезпечити нашим дітям радість і мир і те неоспорне право до свободи слова, свободи релігії, свободи від матеріяльних недостач і від страху. Лише на тих відважних условинах та тотальна війна може закінчитись тотальною перемогою".

Цих слів президента слухала молодь цілого світу. Зокрема слухали її представники молоді, зібрані в Вашинґтоні. Серед них представники Польщі, та представники Совєтів. В совєтській делеґації, була дівчина, Людмила Павличенко, що призналась до української нації.

Згадані представники, вислухавши слів президента, повинні повернути домів і розказати своїм товаришам і товаришкам, про що говорив президент Америки. Вони повинні розказати, як президент таврував заборчість народів, зокрема заборчість гітлеризму. Але в своїх словах він не одобряв й інших імперіялізмів, та говорив, що вони є причиною воєн і ріжних нещасть. Він говорив, що по війні настане інший лад, в котрім всі люди будуть втішатись чотирма свободами: свободою слова, свободою релігії, свободою від матеріяльних недостач і свободою від страху. В цім ладі люди могтимуть отверто висказувати свої думки і не будуть боятись ніякої державної поліції, заслання, концентраційних таборів. Вони могтимуть творити свої інституції. Могтимуть закладати ріжні газети і журнали, та без страху, що завтра повандрують десь у поліційне підземелля, могтимуть у них забирати слово в ріжних суспільних справах, а навіть висказувати критичні завваги на тих, що будуть ними рядити. Люди, далі, могтимуть свобідно визнавати свою релігію. Ніхто їх за це не буде слати на заслання, ніхто не буде палити їм церков. Люди могтимуть творити свої ріжні варстати праці й чесно збільшати свій добробут. Ніхто не матиме страху, що держава при помочі якоїсь системи, мстітись буде на людях, коли ті зажадають жити так, як це найбільше їм до вподоби. Зникнуть серед людей страх, гнет, наруга, висміювання пануючого народу над поневоленим.

Вернувши до дому хай ті делеґати скажуть про це своїм товаришам і цілій нації. Хай перекажуть, що виголошуючи свою промову американський президент, спімнув навіть імя Бога і просив Його допомоги довершити цей новий гарний світовий лад.

Якщо вони передадуть ці слова президента своїм приятелям вдома, а головне передадуть їх у тім дусі, в якім вони були сказані, то дійсно, можна сказати, що навіть та закривавлена Европа, з високою й старою культурою, але з звірячою ненавистю одного брата до другого, може мати надію, що колись заживе кращим щасливішим життям.

Проф. Микола Чубатий.

Український Плян Спілки Вільних Словянських Народів Сперед Сто Літ

В пошукуванню за новим ладом для світа.

Вже другий раз у світовій війні кривавиться людство й цілі країни падають жертвою знищення, а перед рядовим громадянином далі стоїть питання: за що це усе, на віщо воно? За новий порядок німецько-японського верховодства, голосить пропаганда Держав Осі; за новий і кращий порядок у світі, що несе свободу всім народам, заповідають відповідальні представники Обєднаних Держав. Знаючи ідеалізм та боротьбу за вселюдські ідеали американського громадянства, ми глибоко пересвідчені, що коли іде про Америку, то вона має найкращу волю звернути гекатомби тих жертв на щастя людства. Колиж одначе приходить конкретно до обговорення, як має виглядати цей новий лад щасливого та вільного життя людства, неодин із обєдинених народів бажав би його бачити таким, що далеко відходить від тої золотої свободи вільних народів, за яку такі жертви приносить Америка.

Для ограничення тих можливих апетитів одні ідеалісти висувають плян утворення всесвітньої спілки народів. Якась надвлада над свобідними народами малаб вирівнувати непорозуміння та зудари між вільними народами світа та приневолювати асуспільні типи у всесвітній спілці народів до підпорядкування своїх надто великих апетитів спільному добру; плян прямо ідеальний, колиб не виглядав на одну із нездійснених утопій, які накреслювали вже нерідко в історії людства фільософи-мислителі, починаючи від старинного Плятона.

Плян словянської спілки народів та словянська дійсність.

Реальнішими виглядають місцеві федерації більших груп народів, що гарантувалиб, особливо меншим народам, безпеку проти сильних. Як одну із таких груп згадують теж утворення спілки або конфедерації словянських народів, близьких собі культурою та виставлених на натиск німецького завойовання зі заходу. Говорячими пропагаторами такої спілки словянських народів є передовсім чехи загрожені німецьким національному існуванню, та москалі, які як перед першою війною, так і тепер, бажалиб використати словянську солідарність для уґрунтовання велико-державного російського імперіялізму, а всесловянскість розуміють радше як панрусизм. Бо ніде правди діти між братами словянами дуже далеко до братерської згоди. Згадатиб тільки відносини між поляками і українцями та білорусинами; між москалями і українцями, білорусинами та поляками; між чехами та словаками; між болгарами та сербами; між сербами та хорватами. Всі ті братерські сварки та колотнечі не ворожать, що є можливість утворити таку спілку словянських народів, серед якої усі словяне дійсно булиб вільними у розумінню американської свободи народів. Щоб могло прийти до утворення такої спілки вільних словянських народів, треба, щоб яка добра половина словянських братів зредукувала свої апетити зїдати сусіда брата-словянина та обмежитися до господарки на власнім обійстю, але на таку переміну натури народів від соток літ ледви чи заноситься.

Наслідки того такі, що всякі спроби словянських федерацій властиво досі не вдавалися. Федерація трьох полудневословянських народів „Кралевство Серба, Хрвата і Словенаца" вже по десяти літах перемінилося в сцентралізоване „Кралевство Југославії" з сербським верховодством та з внутрішною боротьбою аж до такої трагедії, яку переживають усі ті три народи нині. Лиха судьба стрінула первісно задуману як федеративну державу Чехо-Словаччину, а недавно заключена умова про федерацію Польщі та Чехії ще не ввійшла в життя, а вже тріщить у всіх своїх швах через русофільство чехів, що легковажить інтереси других словянських братів, як і через польські амбіції поширюватися на українсько-білоруських непольських територіях.

Україна та словянська солідарність.

Серед такої словянської дійсности не надто принадне майбутнє закроюється для українського народу, серед словянської сімї; тому й не диво, що ідея всесловянської солідарности не надто ентузіязмувала українців останніх часів. Український нарід розуміє дуже добре небезпеку для себе і усього словянського світа з боку потужного германського народу. Але так є, що український нарід зносив досі гнет головно таки від своїх словянських братів: Москви та Польщі, бож мадяри та румуни це не головні, але дрібніші противники українського народу. Та не зважаючи на те все, почуття словянської солідарности, у найкращому, прямо ідеальному, розумінню в Україні усе було живе, а найкращі сини українського народу завжди відкликувалися до потреби згоди між братами словянами.

Представляючи грізну картину українсько - польської трагедії у „Гайдамаках" Тарас Шевченко болів з усього серця, що таке між двома словянськими народами можливе, він бажав би щоб „таке не верталось" та щоб словянські народи" стали добрими братьми та дітьми сонця". Згадуючи про це він застерігається, що серце болить, а згадувать треба на науку нащадкам, щоб пізнали, що батьки їх помилялись.

Шевченкові „Гайдамаки" це один із перших творів його молодих літ перед московським засланням, писаним саме тоді, коли серед провідних українців у Києві зґуртованих в Кирило-Методиївськім Братстві, між 1845-тим та 1847-мим роком повстав плян федерації вільних словянських народів. Як все в історії, український нарід не посягав по чуже, але кермувався традиційною справедливістю; так само Кирило-Методиївські Братчики, до яких належав Микола Костомарів, Панталеймон Куліш, Василь Білозерський, Микола Гулак, і Опанас Маркович, до яких близько стояв теж Шевченко, були переконання, що мир між словянами настане тільки тоді, коли кожний словянський нарід стане господарем на власній землі, а всі разом будуть звязані у Союз Вільних Словянських Народів.

Духовний провідник Кирило-Методиївського Брацтва Микола Костомарів у своїм творі: „Книга Битія Українського Народу" приписує окрему ролю українському народови в організуванню такого Союза Вільних Словянських Народів, саме тому, що вичуття справедливости та гін до свободи серед українців найсильніші. Не є це одначе месіянізм, подібний до польського, який хотів столицю Польщі зробити

(Докінчення на стороні 3-тій)

Мартин Кукучин.

Тіни та Світло

(Образок із словацького життя). (1)

I.

Перша від Бога, друга від людей, третя від чорта.

Таку драбину дала доля Андрієві Кутраневі. Почав із гори та зійшов по ній аж на найнижчий щабель, на межу розпуки. Хто нині пізнав би його, як сидить на порозі, а сиву голову скрив у долонях. Одежа його занедбана, латка на латці. Ходаки привязані конопляними мотузками, бо „на ремінці нема грошей, коли не заробить" повідає його жінка Марина, як сусіди попрікають її.

Зрештою нема сотворіння, до якого бодай деколи не всміхнулося сонце. Тож усміхається і до Андрія та огріває його старечі ноги. Минулої зими говорив, що вже не буде грітися при новому сонічку, а ось огрівається.

Скрипнули двері, до сіней ввійшла жінка. Лице румяне, чіпець на голові білий, широкий, наче гонта твердий. На шиї хустка оливної барви, в квіти.

— Чогож сидиш на цьому порозі? Рушся!

Андрій не відповів, лише глянув на жінку так значучо! Не зрозуміла його. Зітхнув.

— Лише зітхай та висиджуйся! Чомуж би ти не мав позволити собі, коли хто інший за тебе гарує. Та...

Не докінчила. Ждала, чи Андрій не обізветься і слово по слові прийде до непорозуміння, як що ранку. Андрій не відзивався.

— Щож мені робити, бідній жінці! Сидить наче німий, наче йому язик покрутило. Та розносити байки — о, тоді йому язик розвяжеться!

— Я нічого не розношу, то булоб зайве. Бог і люди бачать, який я.

— Так, так! — похитала Марина головою. — Очі їй вискакувалися, як кітці, коли бачить, що миш іще ворушиться.

— Мене не бачить, що я мучуся від ранку до вечора, що гризуся, що я собі мої молоді літа змарнувала при ньому та світ завязала. Того не бачить. Хтож тобі дає їсти, що ти сам почав би?

— Бодай би ти більше мені їсти не давала! — вирвалося нещасному Андрієві.

— Добре! Який ти, така я теж буду. А встанеш ти мені зараз, але то зараз, і підеш нарубати скипок!

— Я не в силі.

Підніс руку, та вона безсильно впала на коліна.

— Не хочеться тобі. Мусиш набрати охоти як маку. Найтяжче лише взятися, та побачиш. То не поліна щоби ти мусів розбивати їх довбнею. То галузя, якого я вчора настягала. Піднімеш лише сокиру, а галузка перерубана. Не даю тобі тяжкої роботи. Коли я могла принести, то можеш нарубати.

Андрій успокоєний трохи лагіднішими жінчиними словами, забрався до шопи, до великої купи гиляччя. Тяжко повірити, щоби то жінка могла принести на плечах. Та хто гляне на кремезну Марину, мусить повірити. Взяв Андрій сокиру та ледви підніс її. Поклав гилячку на кльоцку, сокира впала, одначе не перетяла гилячки. Що для сильного чоловіка забавка, те для Андрія тяжка праця. Піт вкрив йому чоло, облив поморщене лице. Руки опали, наче оловяні.

Двері від хати заскрипіли, під стіною станула господиня.

— А порубай, щоби було що вечором дати під кухню. Обід маєш готовий на припічку. Вполудне видоїш корову, я щойно вечором вернуся від сіна.

Завязала собі на плечах клуночок, узяла граблі та рідким кроком вийшла попід стіну на вулицю.

Андрій зітхнув тяжко. Сховав лице в долонях і потонув у спогадах.

Одинак багача Павла Кутрана пережив молоді літа в достатку, безжурно. Мав усе, чим лише доля чоловіка може обдарувати. Молодість, здоровля, приятелів, поле, сіножать, а передусім батька й неньку. Вирос на гарного парубка. Не знав, що таке смуток, що жура.

На двацятому році війт забрав Андрія до міста та дуже гарно поводився з ним. Мандрівка не була сумна. Ішли з ним усі ровесники, з китичками при капелюхах. Співали. Він також співав, та якийсь неспокій наляг на серці. У місті війт відпровадив Андрія до якогось дому, там його в якійсь великій кімнаті наоберзали, пан із шаблею поклепав його по рамені тай записали до великої книжки.

Товариші вернулися пополудні знову зі співом. Андрій щойно вечором, із похнюпленою головою, обстриженим волоссям і якимсь тягарем на душі.

Прийшла осінь. Перед хатою зупинився віз, — сам війт наняв віз — запряжений в чотири коні, стяжечками та хусточками прибрані, наче на весілля. Скочив на віз, сів біля війта тай їхав селом, а всі відпроваджували його. Простягали до нього руки. Він нічого не бачив, насліпо стискав руки присутніх. Очі зайшли сльозами. На містку перед хатою стоїть дівчина, наче прикована до землі. Не тиснеться до воза, дивиться за ним, а її очі кажуть:

— Люблю тебе й буду любити.

По трьох літах вернувся Андрій з війська у рідне село. Оженився. І до нині був би втішався домашним вогнищем, колиб його хати не навістив чорний гість. Померла жінка.

Плакав за нею три роки та був би плакав і досі, колиб не потребував у господарстві відповідної господині. Вишукав собі тиху, старшу вдовицю. Вдова померла, зломана літами та перед смертю записала на Андрія свій весь показний маєток.

Був би може й досі вдівцем, та люди не дали йому спокою. Оженили Андрія з сільською красунею Мариною. Молода жінка вимогла на ньому, що записав їй все, а собі з усього великого маєтку оставив лише доживіття.

Доживіття в доброї жінки значить більше, як Бог зна які скарби. Та доживіття в молодої, гарної чортиці змінюється в саму отрую. Такою то отрую кормила тепер Марина свого старого чоловіка. Жебрача торба здавалася йому кращою від його теперішнього життя. Був би й пішов за прошеним хлібом, та не міг видістатися з ярма, яке сам собі наложив на шию. Одиноким спасенням здавалася йому смерть...

— — — — — — — —

Під стіною почулися кроки. Андрій пробудився із задуми.

— Чомуж ти так сидиш, чи ти хорий?

Це питалася Андрієва сестра, Софія.

— Нічого мені не долягає, відпочиваю.

— По чімже відпочиваєш, чи ти що робив?

Андрій вказав на гиляку, ще нерозрубану.

— І вона позволила тобі рубати? Не боїться, що її Бог скарає? Позволила рубати, а маєш ти силу?...

(Дальше буде).

Зріст Продукції Машинового Знаряддя

Перехід американського промислу з мирного на воєнне вирібництво став дійсністю тільки завдяки тому, що фабрики мали можливість дістати потрібну машинерію і знаряддя, щоб виробляти воєнний лаштунок. Сьогодня американські фабрики, які виробляють машинове знаряддя, продукують його за місяць більше, як минулими роками за цілий рік.

Німеччині взяло шість літ, щоб приготовитись до цеї війни, Японії ще довше. Американська промисловість, починаючи з нічого, за менше як 24 місяці дігнала, а далі й перегнала воєнну продукцію Держав Осі.

Коли Франція впала в червні 1940-го року, ми не мали таких величезних фабрик зброї, як були, наприклад, фабрики Круппа в Німеччині, чи заводи Скода в Чехословаччині. Американська індустрія продукувала в той час масово автомобілі, електричні холодільні, „вакуум клінерс" та машинки до стриження мурави. Військового лаштунку продуковано в той час за один міліон долярів місячно. В червні цього року ті самі фабрики, пристосовані до воєнного вирібництва, продукували воєнний лаштунок вартости близько тисяч разів тої, що два роки тому. Тисячкратний зріст на протязі двох років!

Подібне побільшення продукції помітно скрізь — у кораблебудівництві, у виробі літаків, гармат, рушниць, танків та сотень інших воєнних предметів. Америка зайшла вже дуже далеко на шляху до 60,000 літаків, 20,000 протилітакових гармат, 45,000 танків та 8 міліонів тон корабельної вмістимости, яку то мету американській індустрії поставив президент на 1942-й рік. В 1943-му році продукція буде ще більша.

Це досягнення стало можливим завдяки ріжнородним чинникам, між якими на одному з перших місць находиться праця(виконана індустрією машинового знаряддя. Та індустрія заосмотрила американські фабрики в машинерію, потрібну для масової продукції зброї.

Вага індустрії машинового знаряддя лежить в цьому, що тепер все, від механічних олівців до найбільших гармат, виробляється машинами. Вони перемінюють куски чи плити сталі в автобомілеві частини, у фармарське знаряддя, в радіо-апарати, у літаки, рушниці і танки. Рушниця системи Ґаранда, яку так хвалив ґенерал МекАртур, як ще був на Батаані, складається з 72 частин, для виробу яких треба 1040 окремих рухів ріжних машин. Підстава 40-міліметрової гармати складається з 1,500 частин, вирізаних так докладно, як частини швайцарського годинника. Кожна частина переходить через машину не один а кілька разів.

Не диво, що коли почалась масова оборонна продукція, то першою покликано до праці промисловість машинового знаряддя. Було це два роки тому. Від 250 промисловців, які продукували приблизно 25,000 машин на рік, зажадано 95,000 нових машин, і то як змога найшвидше.

На цьому не кінець. Армія, фльота, повітряні сили зажадали ще більше машин, в міру того, як програма узброєння Америки розросталась. І це ще не все: весь проти-тоталітарний світ почав звертатись до Вашинґтону з просьбами й домаганнями. Вони почали напливати з Лондону і з Москви, з Отави й Чункінґу, з Сидні в Австралії із Александрії в Єгипті.

Будівничі машин виконали своє завдання, як один.

Український Плян Спілки Вільних Слов'янських Народів Сперед Сто Літ

(Докінчення зо сторони 2-гої)

ти у Києві, тільки український месіянізм безкорисної праці для спільного слов'янського добра. „Лежить у могилі Україна — пише Костомарів — але не вмерла. Бо голос її, що звав усю Словянщину на свободу і братство, розійшовся по світі словянському... І встане Україна з своєї могили і знову озветься до всіх братів своїх слов'ян і почують крик її і встане Словянщина і не позостанеться ні царя ні царевича, ні царівни, ні князя, ні ґрафа, ні герцоґа, ні пана, ні боярина, ні кріпака, ні холопа, ні в Московщині, ні в Польщі, ні в Україні, ні в Чехії, ні в Хорутан, ні в Сербів, ні в Болгар. І Україна буде непідлеглою Річчю Посполитою в Союзі Словянськім". Київ, який багато словянських писателів польських та московських вважало слушно колискою словян, повинен стати столицею Союзу Вільних Словянських Народів, в якому мавби засідати всесоюзний конґрес. Українські ідеалісти жертвували навіть серце України, український Київ, для усього словянського світа, бо столиця Союза Київ мав навіть не належати до України, але бути спільною власністю Союзу, щось як Вашингтон, який не належить до ніякого стейту Америки, тільки є власністю цілої федерації. Це вказувалоб, що Кирило-Методиївські Братчики мали перед очима теж американський ідеал, той праведний закон Вашинґтона, про який згадує Шевченко в одній із своїх поем.

Як під політичним оглядом задумана словянська федерація мала бути сперта на абсолютну рівність усіх членів федерації так під суспільним оглядом не мало бути ріжниць станових і соціяльних „ні ґрафа, ні герцоґа, ні пана, ні боярина, ні кріпака, ні холопа"; отже суто демократичний лад.

Словянська федерація української концепції мала приняти в свою основу правдивий і ясний християнський світогляд. Під кличем Христової науки мало бути зорґанізоване публичне навчання та освіта народу. На християнську етику пониману щиро без облуди клали Кирило-Методиївські Братчики усі надії на моральне відродження не тільки словянського світа, але усього людства. Річ природна в союзі мала бути якнайдальше йдуча релігійна толеранція.

Оце був український плян утворення Союза Словянських Вільних Народів майже сто літ тому взад. Про істнування такого братства з такими „революційними ідеями" довідалася російська поліція. Братчиків увязнили, більшість з них дісталася на довголітне заслання за це — як писав поліційний рапорт — „що хотіли оснувати славянську державу".

Плян утворення Союзу Словянських Вільних Народів, що зродився в Україні перед сто літами, у реальному житті завойовань та панувань одних над одними являвся тоді і являється сьогодні нездійснимою утопією; одначе остав він документом глибокого вичуття справедливости та безкорисного ідеалізму українського народу. Всеж таки нині тільки такий ідейний підхід до співжиття народів може спасти людство перед новими різнями і катастрофам та запевнити людству благодати мира на довгий час. Бо чи може хтось вказати кращий плян справедливого світового порядку?

КОЖНИЙ СВІДОМИЙ АМЕРИКАНСЬКИЙ УКРАЇНЕЦЬ ПОВИНЕН БУТИ ЧЛЕНОМ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

Триюмф Української Пісні в Винніпеґу

Під таким наголовком помістив канадійський **„Новий Шлях"** з 9. вересня б. р. довгий опис величавого концерту влаштованого в Винніпеґу в театрі Плейгавз в суботу, дня 5. вересня. Отсим концертом закінчено Вижчі Освітні Курси. Хором диригував проф. Олександер Кошиць, що був теж і мистецьким провідником курсів. Хор складався з учасників курсів і любителів української пісні, які належать до ріжних місцевих українських хорів і товариств, яких „проф. Кошиць якимсь чародійним способом зумів перетворити в артистів-співаків". В звіті про концерт читаємо, між іншим, таке:

Концерт почався відспіванням британського гимну. Відспівав хор під батутою проф. Кошиця.

Звиж сто хористів і хористок, у пестрих українських народних строях, заповнили обширну сцену. Публика привітала їх гучними оплесками. Ці оплески з більшою силою повторилися, як на сцену вийшов жвавою ходою проф. Кошиць. По відспіванні гимну понеслись чарівні звуки Різдвяної псальми. Знаменито співав хор цю прегарну збірку українських різдвяних пісень, яку так мистецько обробив Микола Лисенко, на підставі народних мельодій. В інтервалах чутно було притишене дихання слухачів, що з захопленням слухали цього чудового твору. Бурхливим оплескам признання, здавалось, не буде кінця, як затихли останні акорди цієї святкової пісні хвали Господньої й миру на землі.

Потім слідував спів героїчної пісні, уривок із славного нашого епосу, Слово о Полку Ігоревім. Ця пісня — це вітальний гимн народу для князя Ігоря, що вернувся був із татарської неволі. Мигутня, захоплююча мельодія. „Ясне сонце в небі сяє" — такий її наголовок і початок. Це теж твір Лисенка. Один із тих творів, що увіковічнив імя Лисенка.

Пісня була відспівана більш як знаменито — чарівно. Диригентові й хорові авдиторія справила прямо овацію.

Акомпаніювала на піяні наша молода піяністка Іванна Мараз.

Виступ музичного терцету, що слідував по цих піснях, був немов довершенням хорового виступу. Цей славний терцет проф. музики Джана Вотергавза складався з двох скрипок і віолі. (Самий проф. Вотергавз і його син-вояк Віліям — скрипки, Майкел Бартен — віоля). Вони знаменито виконали прегарний твір чеського композитора Двожака (опус 74). Відтак молодий Вотервавз і Бартен відограли твір Галворсена (в стилі композ. Генделя).

Як завжди, так і цим разом ґрупа проф. Вотергавза дістала гучні оплески признання від публики.

Другу частину концерту виконали теж члени й членки хору. Їхній виступ був великою, небувалою атракцією. Вони виконали славні Веснянки, співогри, що уосібнюють відродження природи на весні. Це прегарна збірка наших веснянок і гагілок, яких початок лежить ще в давних-давних часах. Багато глядачів, особливо тих старших, які прибули в Канаду з українських земель, колись у рідному краю нераз на Великдень виводили „кривий танок", „мак", „грушку", „зорю", „зайка", чи „короля". Одначе доперва побачивши та почувши ці співогри на сцені, вони пізнали незвичайну їхню красу. Співогри були виконані справді помистецьки. Очевидно, це треба в найбільшій мірі завдячувати пані Тетяні Кошицевій, дружині нашого композитора-диригента, яка ті веснянки приготовила й перевела на сцені.

Критик про Концерт.

Музичний критик виніпеґської ґазети Фрі Прес (з 7. IX.) написав про цей концерт у статті під наголовком:

"LOUD APPLAUSE FOR UKRAINIAN PROGRAM":

Bringing to a triumphant conclusion their third summer course in the art of choral conducting, members of the Winnipeg Ukrainian community, under the auspices of the Ukrainian National Federation of Canada, presented a superb concert at the Playhouse theatre, Saturday evening.

Attended by an audience that but few empty seats in the spacious house, the programme was given under the conductorship of Prof. Alexander Koshetz, musical art supervisor of the courses, and applause loud and prolonged greated all the numbers.

After God Save the King had been sung in the Ukrainian tongue, the first of a choral Christmas suite, based on folk melodies, and Yasne Sontze v Nebi Siaye or The Glorious Sun Shines in the Sky. The admirably trained and well-balanced chorus accomplished its tasks so well it seemed as though the conductor were playing on some great instrument.

Assisting artists were the trio, John Waterhouse and Bdr. William Barten viola. Their number was the Terzetto, by Dvorak, a composition that, writen after his sojourn in America showed the influence of American folk tunes on his work.

To say that this was faultleessly performed would be but an attempt to paint the lily or gild refined gold.

Superbly Played

Passacaglia, a duet by Halvorsen, for violin and viola, written in the style of Handel, was played superbly by Bdr. William Waterhouse and Michael Barten, and was greeted with tumultuous applause.

The second portion of the programme consisted of Wesnianky, arranged and directed by Mrs. T. Koshetz. This was composed of fragments from early pagan times typifying the revival of nature in the spring. The act was interwoven with singing, dancing and games, and as all the performers were arrayed in the picturesque Ukrainian costumes the scene on the stage was animated, colorful and beautiful.

The concert was a great success, reflecing credit on all concerned. — H. E. S.

Приняття для проф. Кошиця й хористів.

Зараз по концерті в домівці УНО при вул. Юклид відбулося приняття в честь проф. Кошиця, його дружини та хористів. Між численними гістьми були представники різних місцевих українських організацій, репрезентанти централі КУК на чолі з д-ром о. В. Кушнірем, голова КЕ УНО, інж. Вол. Коссар і відомий наш вчений, проф. Саскачеванського університету, д-р Т. Д. Павличенко з Саскатуну, редактори трьох місцевих українських часописів, із дружинами (М. Стечишин із Українського Голосу, К. Андрусишин із Кан. Фармера й М. Погорецький з Нового Шляху); д-р Яців із Виндсору, проф. Вотергавз із дружиною й сином, композитор Ів. Мельник, наша славна челістка панна Люба Новак із батьком (д-р Новак), піяністка Іванна Мараз та багато інших провідних українців із міста й околиці. Незабутню несподіванку для всіх прибулих на приняття справив відомий друг українців, проф. Симпсон із Саскатуну. Він переїзджаючи з Саскатуну до Оттави, де є головою урядового Комітету для справ співпраці серед канадійського громадянства, заґостив на наш концерт у Виннипеґу, а також на це приняття.

Після перекуски господар приняття адв. Свистун попросив до слова д-ра П. Маценка, управителя Вижчих Освітних Курсів, який коротко переказав про перехід цих курсів і подякував усім, що будьчим причинилися до успішного закінчення. Професор Симпсон сказав коротку промову по українськи, дякуючи за щире відношення українців до його особи. Проф. Симпсон, професор історії на Саскачеванському університеті, не тільки знає українську мову, але й глибоко обзнакомлений з історією України та теперішньою українською визвольною справою. Проф. Ол. Кошиць із питомим запалом і дотепом представив значіння й чудодійну силу української пісні („яка навіть зуміла досягнути того, що оце стягнула, як трьох котів в мішок, трьох редакторів — і вони не гризуться..."). Пані Тетяна Кошиць дякувала свойому ансамблеві хористів і хористок за добре виведення Веснянок. Інж. Вол. Коссар підкреслював канадійську конституцію, яка дає змогу нам, канадійським українцям, затримувати, плекати й далі розвивати українську мистецьку культуру.

Кілька промовців спіралися на вислові сл. памяті лорда Твідсмюра, губернатора Канади, який сказав, що лише будучи добрими українцями, канадійські українці будуть добрими канадійцями. Тому висновок ії їхніх промов був: через плекання й вкладання в місцевий побут скарбів української культури — до правдивого, доброго й трівкого канадійства.

Кошиць і Лисенко.

В понеділок увечорі, на запрошення Культ.-осв. референтури УНО й Т-ва культурно-освітних працівників ім. Ол. Кошиця, покровитель цього т-ва, професор Олександер Кошиць дав відчит про життя й мистецьку та громадську діяльність покійного Миколи Лисенка, батька модерної української музики й співу.

На вступі д-р Павло Маценко інформує публику та демонструє найновіші канадійські видання різних авторів з ділянки української музики й співу, які появилися передувсім завдяки старанням КОР. Всього кілька книжечок, але цінні й необхідні для аматорських співочих товариств і молодечих оркестр. Опісля д-р Маценко покликує до слова проф. Кошиця.

Майже дві годині розказує прелеґент про батька українського мистецтва. Розказує з питомим захопленням, цікавістю. Навіть ті, що прочитали все, що тільки писалося про Лисенка, довідалися від прелеґента багато нового. Бо 25 довгих років проф. Кошиць працював із Лисенком — ще з 15-го року життя. Ви довідуєтеся багато інтимних річей про Лисенка. Постать його стає багато-багато більша в ваших очах, як була досі. Лисенко не лише музичний ґеній; він неустрашимий народній громадський герой і незвичайно шляхотна людина.

Вислухавши реферату переконуєтесь, що справді проф. Кошиць є духовим сином-наслідником Лисенка. Той витягнув українське народне мистецтво, нашу народню пісню з нетрів української гуцці й з приниження та виніс її на найвижчий педестал в Україні. Цей же, його гідний наслідник, поніс пісню українську поза кордони України — в Европу, Америку — і здобув для неї почесне місце серед світового мистецтва.

ОБОРОНЦІ СТАЛІНҐРАДУ ДАЛІ ВІДБИВАЮТЬ СКРІПЛЕНІ НАПАДИ.

МОСКВА. — Німецька команда кинула в середу на південний захід від Сталінґраду нові скріплені сили повзів і літаків, але, як каже російська головна команда, совєтські війська їх зовсім відбили. З тону російського комунікату видно, що й російські позиції дістали скріплення.

Німці кинули теж нові резерви на східній кавказький фронт і добилися там певних успіхів, внаслідок котрих положення нафтових піль коло Ґрозного стало ґрізніше.

Над Доном російські війська завдали поважні удари мадярським військам.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРҐАНІЗАЦІЙ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

„Сервис Флеґ" для відділів.

Дня 10. вересня ц. р. відбулись чергові збори Комітету Відділів У. Н. Союзу в Ню Йорку. На тих зборах подрібно обговорювано справу влаштування концерту, на якім відбулосяб теж посвячення відділових „Прапорів Служби", чи „Сервис Флеґс". Збори рішили такий концерт влаштувати дня першого листопаду, та запросити на нього представників американської армії. Весь дохід з того свята піде на „Армі Емердженсі Реліф Фонд". Концерт цей відбудеться в Авдиторії Вашингтон Ірвінґ Гай Скул.

Також рішено, що поодинокі відділи У. Н. Союзу на терені більшого Ню Йорку повинні справити собі окремі Прапори Служби, чи „Сервис Флеґс" і того дня після посвячення їх в дотичних церквах, явитись з ними на концерті.

Над справою тих прапорів розвинулась серед приявних вичерпна дискусія. Деякі з приявних заступали думку, що краще буде, коли всі союзові відділи на терені більшого Ню Йорку, справлять один Прапор Служби і разом всі виступлять з ним на згаданім концерті. Так поступають американські орґанізації, котрі мають прапори, на яких є й тисяча, а навіть більше зірок, представляючих вояків, що з їх орґанізації пішли до служби. Чимбільше є тих зірок на данім прапорі, тим більша почесть для даної орґанізації.

Інші були другої думки. Це правда, говорили вони, що чим більше зірок на данім прапорі, тим більша почесть для даної орґанізації. Але наші відділи на терені більшого Ню Йорку не творять такої одної нерозривної цілости, щоб вони могли творити один „Сирвис Флеґ". Вони розміщені в ріжних дільницях і нераз їм приходиться виступати на ріжних, власних, чи корінно американських святах зо своїм прапором. Коли вони не матимуть свойого власного відділового прапору, то вони не зможуть виступити з великим прапором, що буде власністю усіх відділів. А не зможуть вони виступити просто тому, бо такий спільний прапор матиме кількасот зірок. Воно виглядалоб дивно і незрозуміло, колиб орґанізація, що має сто, чи двісті усіх своїх членів, несла прапор, на якім є пять сот зірок, репрезетуючих вояків, що пішли до служби.

На жаль, війна ще не кінчиться і, як заповідає президент, вона триватиме довго. Кожний відділ потребуватиме свойого власного прапору і хоч воно може дещо дорожче коштує справляти для кожного відділу окремий прапор, проте, беручи під увагу нинішні обставини, той кошт оплатиться. Наші відділи, що є в Брукліні, Бронксі, Асторії, Флошінґ, Озон Парку, Джемейці, таки нераз потребуватимуть своїх „Сервис Флеґс" у своїх околицях і на ту ціль таки добре булоб не жалувати потрібного гроша.

Другою перешкодою, чисто домашнього характеру, що моглаб станути на перешкоді посвяченні такого спільного прапору, є те, що серед наших відділів є такі, в котрих переважають православні, а є такі, що в них переважають католики. Колиб прийшлось рішати, де має бути посвячений прапор, готово дійти до розбіжностей. Щоб того всего уникнути рішено, що кожний відділ, коли його на це стати, повинен справити собі свій власний прапор. А коли на спільнім відділовім святі всі відділи виступлять зо своїми Прапорами Служби, то це теж зробить належне враження.

Е. Л.

Батьки Кооперативної Думки

I.

РОБЕРТ ОВЕН.*)

З меморіялу до Палати Громад в 1817 р. з приводу дебати над охороною бідних.

Робітники не можуть конкурувати з машиною. Але булоб варварством, затримувати механізацію праці. Але ще більшим варварством є дозволяти машині виголоджувати міліони людей. Для того треба найти безробітним корисну працю; машина мусить стати на послуги людської праці, замісць того, щоби її відразу відсувати на бік.

Тому треба завести для дітей бідних людей найкраще і найдоцільніше виховання. — Однакова кількість і якість дає кращі наслідки під добрим керівництвом як під злим. Тому роботою бідного мусить керувати якнайкраще керівництво.

Ці всі вимоги можуть здійснитися в оселях (кольоніях), які будуть обіймати 500—1500, пересічно 1000 осіб.

Я виготовив для себе малий рисунок і так його подумав, що на переді є така оселя з усім урядженням і з відповідним куском поля, а у віддалі більше таких сіл. Тут представлені квадрати забудовань на приблизно 1200 осіб, окружені 1000—1500 моргами поля.

По середині квадратів є публичні будинки, які їх поділяють у рівнобіжники. Центральний будинок містить спільну кухню, їдальні та всі потрібні урядження для економічного і комфортного прилагоджування та споживання страв. Правий бік нижнього поверху є призначений на діточу школу, верхній етаж на концертову і лекційну салю.

Будинок на ліво поміщає вищу школу для старших дітей і льокаль на засідання; вгорі є бібліотека і місця для занять дорослих. На вільній площі внутрі квадратів є огороджені площі для руханки і гри; вони обсаджені деревиною.

Три боки є призначені на мешкання для родин, все по 4 кімнати, доволі вистарчаючі для родини з 2 дітьми. Четвертий бік мають займати спальні для дітей всіх тих родин, де є дітей більше як двоє і для дітей старших понад 3 роки. По середині цього боку квадрата є мешкання для дозорчого персоналу; на однім кінці лікарня для хорих, а на другому будинок для гостей, які прибувають на відвідини до своїх рідних.

По середині бічних стін квадрату є мешкання керівничого персоналу, духовника, учителів, лікаря і т. д.; посередині четвертої стіни є склади харчів і под. — Довкруги домів квадрату є цвітники. — Оподалік від них находяться забудовання фабрик та інші майстерні. — Стайні, різня і т. д. мають бути відмежовані. Іще дальше від квадратів є фільварки, бровари, млин і т. д. Довкола є огороджені поля, обсаджені овочевою деревиною, і пасовиска.

Користи з таких кольоній є:

а) З усіх систем для поборювання бідности і безробіття цей є найгосподарніший.

б) Протягом одного людського покоління вона зробить кінець несвідомости і набутим злим склонностям.

в) Вона усуває причини незгод і запевняє рівність прав та обовязків.

г) Робить зайвим підпирання бідних, усуваючи саму бідність.

д) Дає можливість згущення населення в слабо населених околицях.

е) Вона вирве фабричне і сільське робітництво з обнять нужди, без насильства і передчасного вмішування в існуючий суспільний устрій.

є) Вона урохомлює ручну працю.

Так прийде кінець сумному видовищу, коли тисячі терплять гірку нужду посеред багатств, яких старчилоб на вигідне життя і працю в чотири рази більшої маси населення.

*) Роберт Овен (1771—1858), англійський промисловець і приятель робітництва, дав почин робітничим асоціяціям і заснував перший кооперативний часопис.

U. S. Treasury Dept.

СМЕРДЮХ НА ПОШУКУВАННІ СМОРОДУ

До музею „Бер Мавнтин Трейлсайд" у Найек, Ню Йорк, спроваджено оноді Денсилеа Т. О. Конора, професора міської нюйорської колегії, на зроблення якогось розсліду на спілку з директором музею Вилйемом Каром. Оба вчені одначе не могли працювати, бо в цілому будинку, а головно в їх робітні, розходився сильний сморід. Почали шукати за жерелом смороду, але всякі їх пошукування не могли нічого відкрити. Наконець В. Кар надумався вжити американського звіряти, що зветься сконком, яке не дивлячися на сильний сморід, який воно видає, має незвичайно чуткий ніс. Сконк їх справді повів до чопа водопроводу, а коли його вивели надвір, він їх знову повів до тунелю, що вів з одної зо звірячих кліток до муру будинку. Зчасом учені розслідили, що щурі крали мясо й складали його в чотири стопи грубім мурі будинку. До того маґазину щурів не можна було дістатися, не розбивши вперед грубого муру. Щоби не робити цеї коштовної роботи, вчені наставили щуроловки й виловили всіх щурів, сподіючися, що як до щурячого маґазину не будеться додавати нових припасів мяса, старе смердюче мясо зчасом перестане смердіти, і вчені зможуть нарешті в будинку працювати.

ЛІТАК РОЗВЯЗУЄ ПИТАННЯ ДЕШЕВИНИ МЯСА

Округ Бені в північно-східному кутку Болівії, південно-американської републики, має багато худоби, але мало засобів перевозу. Внаслідок цього мясо там таке дешеве, що худобу ціниться властиво за [illegible]

Не так дуже далеко від цеї околиці є столиця Болівії, Ля Пас, що має близько двісті тисяч душ населення. Якби цим людям довезти мясо з Бені, то звісно вони мали би більше мяса, може й дешевшого, а зате мясо й худоба в Бені подорожіли би. Іншими словами треба було звести до купи продуцента мяса в Бені й споживача мяса в Ля Пас.

У Злучених Державах возиться тепер мясо, чи худобу, на ринок гостинцями, каналами, залізницями. У Болівії, між округом Бені й столицею Ля Пас цього зробити не було можна, бо між Бені й Ля Пас нема ні гостинця ні залізниці ні водної дороги, ріки ні каналу. До того Ля Пас сидить на висоті 12,000 стіп понад рівень моря. Щоби все таки перемогти цю перешкоду, уряд Болівії завів на пробу вожения мяса з Бені до Ля Пас літаками, котрих зрештою в Болівії вже вживається від довшого часу для перевозу копальняної машинерії, металевої руди, тощо.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

БЕТЛЕГЕМ, ПА. — Збори Бр. св. Димитрія, від. 288, відбудуться в неділю, 20. вересня, в звичайнім місци. Уряд просить членів, щоби явилися на збори, бо маємо важні справи до полагодження. — За уряд: Юрій Заґвоцький, предс.; Дмитро Мушастий, кас.; Андрій Данилюк, секр.

ОЛИФАНТ, ПА. — Бр. св. Кирила й Методія, від. 86, повідомляє всіх своїх членів, що збори відбудуться в неділю, 20. вересня, зараз по Сл. Божій, де звичайно. — П. Саламаха, секр.

РОЧЕСТЕР, Н. Й. — Бр. св. Йосафата, від. 217, подає до відома своїм місцевим і позамісцевим членам, що місячні збори відбудуться в неділю, 20. вересня, в гали парохіяльній, у годині 2:30 пополудні. Просимо членів прийти на означений час, бо маємо важні справи до полагодження. Довгуючі мусять вирівнати свої довги, бо будуть суспендовані. Будемо приймати нових членів до Братства і У. Н. Союзу. Тому старайтесь і всі приведіть своїх знайомих та кревних і впишіть їх у члени, за що одержите нагороду. — І. Пастущин, предс.; П. Паснак, кас.; А. Іванів, секр.

САВТПОРТ, КОНН. — Тов. ім. Т. Шевченка, від. 84, подає до відома всім членам, місцевим і позамісцевим, що наступні збори відбудуться в неділю, 20. вересня, в годині 3. пополудні, в У. Н. Домі. Маємо дуже важні справи до полагодження. Просимо приносити свої місячні вкладки на збори, бо секретар не має часу ходити по хатах за вкладками. Хто не прийде на збори і не заплатить, хай старається прислати до секретаря перед 25. кожного місяця. В противнім разі буде суспендований. — Петро Дудко, секр., P. O. Box 43, Southport, Conn. Tel. Fairfield 9-2078.

НЮ ЙОРК, Н. Й. — Місячні збори Тов. „Зоря", від. 69, відбудуться в суботу, 19. вересня, в годині 8. ввечір, в церковній гали, 28 Іст 7. вулиця. Просимо всіх членів прийти на ці збори. — Михайло Ликтей, секр.

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ. — Місячні збори Тов. Укр. Січ, від. 170, відбудуться в неділю, 20. вересня, в годині 6. ввечір, в У. Н. Домі, 181-183 Фліт ул. Обовязком кожного члена є прийти на збори і заплатити свої вкладки до У. Н. Союзу і до Тов. Січи, бо в противнім разі будуть суспендовані. Є відділові справи до вирішення, на що треба більшости членів. Треба щоб члени розібрали тікети на забаву-баль, що відбудеться спільно з іншими відділами У. Н. Союзу, бо поперття такого підприємства буде залежати тільки від нас самих. Члени старші віком і частіще хорують, то і відділова каса на бенефіт вичерпується, тож треба ту касу доповнювати, а разом спільно можна все зробити. — О. Логин, предс.; М. Фурка, кас.; Т. Наконечний, фін. секр., 16 Sanford Pl. Jersey City, N. J.

МІЛВІЛ, Н. ДЖ. — Місячні збори Тов. Запорозька Січ, від. 347, відбудуться в неділю, 20. вересня, в годині 2. пополудні, в галі, де звичайно. Просимо всіх членів прийти конечно, бо є важні справи до полагодження. Найважніша справа то дрежавні бонди. Довгуючі члени мають прийти і вирівнати свої довги. — І. Найда, предс.; С. Чопик, кас.; Гр. Тимчій, секр.

ПРОВІДЕНС, Р. АЙ. — Сестр. Любов, від. 177, відбуде збори в неділю, 20. вересня, в годині 2. пополудні. Просимо місцевих і позамісцевих членів прийти на ці збори на час під ч. 18 Пілґрім ул. — С. Саска, секр.

ПАСЕЙК, Н. ДЖ. — Тов. ім. Івана Франка, від. 97, повідомляє членів, що місячні збори відбудуться 20. вересня, в годині 2. пополудні, в галі церковній, 47 Говп Еве. Просимо членів зійтись точно на збори, а довгуючі щоби заплатили свій довг. — В. Сметана, предс.; В. Бродський, секр.

ВУНСАКЕТ, Р. АЙ. — Місячні збори Тов. Запорозька Січ, від. 206, відбудуться в суботу, 19. вересня, в годині 6. ввечір, в церковній гали 74 Герис Еве. Просимо всіх членів прийти на ці збори точно на означений час, бо будуть важні справи до полагодження. Хто з членів ще не звернув книжечки, проситься звернути на тих зборах. — О. Косюк, предс.; І. Кокольський, секр.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ҐАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА.

БОСТОН, МАСС. — Місячні збори Тов. ім. М. Грушевського, від. 374 відбудуться в неділю, 20. вересня, в 3. годині пополудні, в Пібоди Гавз, Чарлс стр. Тому, що підчас літньої пори ніхто на збори не приходив, просимо всіх членів бути приявними на цих зборах, бо є важні справи до вирішення. — За від.: П. Пентелюк, секр.

АЛЕНТАВН, ПА. — Бр. св. Арх. Михаїла, від. 147, повідомляє всіх своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 20. вересня, на гали парохіяльній, 803 Фронт стр. в годині 2. пополудні. Просимо членів прийти на означений час, бо маємо деякі справи до рішення. Довгуючі члени, як незаплатять своїх вкладок найдалі до 25., будуть суспендовані, як старші, так і діти. — За уряд. Й. Матковський, предс.; І. Рудакевич, кас.; І. Федорак, секр.

РАНКІН, ПА. — Бр. св. Григорія, від. 24, подає до відома місцевим і позамісцевим членам, що тримісячні збори відбудуться в неділю, 20. вересня, в годині 3. пополудні. 344 — 2-га вулиця. Просимо прийти на означений час. Довгуючих запоминаємо вирівнати свій довг. Також просимо тих членів, котрі ще не мають вписаних своїх дітей в У. Н. Союзі, хай упишуть їх. Є важні справи до полагодження, також контрольори здадуть звіт за 6 місяців. — За уряд: Микола Щур, секр.

МІЖ ДОБРИМИ СУСІДАМИ.—Перед нами сеньора Ґетуліо Варгас, дружина президента Бразилії, що оглядає Бразилійський Дім для хлопців, що продають по вулицях часописи. Вона відома з своєї добродійної праці. З нею розмовляє Нелсон Ракефелер.

ТАРЗАН, ч. 636. Замішання.

Якщоб старушка Ейкерс була прибула до вязничної келії скорше, вона булаб побачила, що сталось з Тарзаном.

Зміркувавши що сталось, Тарзан могутнім шарпненням вирвав зо стіни ланцюхи і вибістався на волю. Він наздігнав старушку, як та знов дряпалась по сходах вгору.

Тимчасом група моряків-розбишак захопила у своє посідання одиноку рятункову лодку, що залишилась цілою.

А щоб не переладовувати цеї лодки ті моряки відтручали від неї цивільних пасажирів, погрожуючи їм деколи револьверами.